
Euroopa Liidu

kohtuasjade kokkuvõte

NOVEMBER

2024

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

- **C-683/22**: Adusbef (Pont Morandi) (eelotsus — kontsessioonilepingud)
- **T-526/19 RENV**: Nord Stream 2 vs. parlament ja nõukogu (tühistamishagi — maagaasi siseturg)
- **C-745/23**: Alenopik (kohtujuristi ettepanek — valuuta konverteerimine tolliväärtuse määramiseks)

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

- **C-178/23**: ERB New Europe Funding II (eelotsus — tarbija tõhus kohtulik kaitse)
- **T-82/24**: Administration of the State Border Guard Service of Ukraine vs. EUIPO (RUSSIAN WARSHIP, GO F**K YOURSELF) (kaubamärgi registreerimise taotlus — poliitiline juhtlause)
- **C-197/23**: S. (eelotsus — sõltumatu ja erapooletu kohus)
- **C-808/21, C-814/21**: komisjon vs. Tšehhi ja komisjon vs. Poola (kohustuste rikkumise hagi — liidu kodanike valimisõigus)
- **C-526/23**: VariusSystems (eelotsus — tarkvara arendamise lepingu täitmise koht)
- **C-169/23**: Másdi (eelotsus — kohustus teavitada andmesubjekti)
- **C-432/22**: PT (eelotsus — kriminaalmenetlus mitme isiku suhtes)

Kohtuasjad, kus Eesti on esitanud seisukoha:

C-683/22: Adusbef (Pont Morandi) (eelotsus – kontsessioonilepingud)

Euroopa Kohtu otsus, 7. novembril 2024

Itaalia ametiasutused olid sõlminud Autostrade per l'Italia SpA-ga (edaspidi ASPI) kontsessioonilepingu maanteelõikude haldamiseks. 2018. aastal varises kokku ASPI hooldataval maanteel sild, mille tagajärjel hukkus 43 inimest. ASPI suhtes algatati hoolsus- ja säilitamiskohustuse olulise rikkumise tuvastamise menetlus. Selle kestel sõlmiti ametiasutuste ja ASPI vahel kompromiss, millega ASPI kohustus maksma hüvitist, tugevdama turvastandardeid ja korraldama ümber äriühingu struktuuri. Kompromisskokkuleppega lõpetati ASPI suhtes kiirteevõrgustiku hooldus- ja säilitamiskohustuste olulise rikkumise tõttu algatatud menetlus, ilma et oleks ametlikult tuvastatud, et ASPI oli oma kohustusi rikkunud. Kontsessiooni jätkamise otsus vaidlustati ja eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkisid kahtlused, kas kiirteekontsessiooni muutmine kompromisskokkuleppega on kooskõlas direktiiviga 2014/23 (kontsessioonilepingute sõlmimise kohta).

Euroopa Kohus tuletas esmalt meelde, et selle direktiivi artikli 43 lõigetes 1 ja 2 on ammendavalt loetletud olukorrad, mil kontsessiooni võib selle kehtivusajal **muuta ilma uut kontsessiooni andmise menetlust korraldamata**. Euroopa Kohus selgitas, et **lepingu rikkumist** kontsessionääri poolt **ei saa** iseenesest **pidada olukorraks**, mida hoolas avaliku sektori hankija **ei saanud ette näha**, ning seega ei saa selline rikkumine õigustada kontsessiooni muutmist selle kehtivusajal ilma konkurentsile avamata.

Euroopa Kohus selgitas veel, et kontsessionääri **osa- või aktsiakapitali võõrandamine** kas uutele aktsionäridele või olemasolevatele aktsionäridele ei too kaasa algse kontsessionääri asendamist uue kontsessionääriga, vaid üksnes muudatused selle kontsessionääri koosseisus või tema aktsiakapitali jaotamises. Seega ei nõua sellised muudatused uue kontsessiooni andmise menetluse korraldamist.

Euroopa Kohus märkis ka, et vastavalt väljakujunenud kohtupraktikale lasub avaliku sektori hankijal oma **otsuste põhjendamise kohustus**, mis peab võimaldama eelkõige teistel isikutel teada saada põhjused, miks avaliku sektori hankija leidis, et kontsessiooni võib selle kehtivusajal muuta ilma uue kontsessiooni andmise menetlust korraldamata.

Peale selle analüüsis Euroopa Kohus küsimust, kas avaliku sektori hankija tohtis kontsessiooni selle kehtivusajal muuta, ilma et ta oleks hinnanud kontsessionääri **usaldusväärsust** olukorras, kus kontsessionäär on lepingut oluliselt rikkunud. Euroopa Kohus leidis, et eristada tuleb kahte juhtumit: juhtumit, kui kontsessiooni kehtivusajal tehtavad muudatused nõuavad uue kontsessiooni andmise menetluse korraldamist, ja juhtumit, kui sellise menetluse korraldamine ei ole nõutav. Kui tegemist on olukorraga, kus on vaja korraldada uue kontsessiooni andmise menetlus, on avaliku sektori hankija **kohustatud kontrollima taotlejate usaldusväärsust**. Olukorras, kus kontsessiooni võib muuta ilma uue kontsessiooni andmise menetlust korraldamata, ei ole avaliku sektori hankijal kohustust kontsessionääri usaldusväärsust kontrollida. Iga liikmesriigi ülesanne on kehtestada **eeskirjad, mis**

võivaldavad avaliku sektori hankijal reageerida, kui kontsessioonäär on kontsessiooni täitmisel lepingut **oluliselt rikkunud** või teda kahtlustatakse selles, mis seab kahtluse alla tema usaldusväärse.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

T-526/19 RENV: Nord Stream 2 vs. parlament ja nõukogu (tühistamishagi – maagaasi siseturg)

Üldkohtu otsus, 27. novembril 2024

Nord Stream 2 AG (edaspidi NS2) esitas 25.07.2019 Üldkohtusse hagi paludes tühistada maagaasi siseturu ühiseeskirjade direktiivi muudatused, mille kohaselt tehti erand ülekandeturudele, mille ehitamine oli enne vaidlustatud õigusakti jõustumist lõpetatud (Nord Stream 2 polnud selleks ajaks lõpetatud). Üldkohus leidis, et hagi ei ole vastuvõetav. NS2 esitas apellatsioonkaebuse Euroopa Kohtule, kes leidis, et hagi on siiski osaliselt vastuvõetav ning Üldkohus peab selles osas tegema sisulise otsuse.

Üldkohus otsustas, et **hagi tuleb tervikuna jätta rahuldamata**. Üldkohus leidis esiteks, et EL seadusandja vaidluseluse akti vastuvõtmisega **ei rikkunud õiguskindluse ega õiguspärase ootuse põhimõtet**, sest hageja võis ette näha, et EL seadusandja võib maagaasi direktiivi muuta kohaldades siseturu reegleid ka kolmandate riikide ja EL riikide vahelistele ühendusturudele, sest selliseid seisukohti väljendati juba aastaid enne muudatuse vastuvõtmist ja isegi õigusakti muutmise menetlemise jooksul ei vähendanud NS2 investeeringuid sellesse projekti. See muudatus iseenesest ei takistanud ühendustoru ehitamist ja käitamist, hoolimata sellest, et NS2-le erand ei kohaldu.

Üldkohus leidis, et direktiivi muudatused **ei rikkunud ka võrdse kohtlemise põhimõtet**, sest kuna seadusandja valis erisuse tegemise kuupäevaks 23. mai 2019, siis see ei mõjutanud ainult NS2 ühendustoru, vaid kõiki ühendustorusid, mis ei olnud selleks kuupäevaks valminud. Samuti **ei rikkunud EL seadusandja proportsionaalsuse põhimõtet**, sest see, et NS2 ühendustorule hakkasid kohalduma siseturu reeglid, ei ole ebaproportsionaalne seoses direktiivi eesmärgiga, milleks on tagada, et vähemalt kahte liikmesriiki ühendavatele gaasi ülekandeturudele kohaldatavaid õigusnorme kohaldatakse liidu piires ka kolmandatesse riikidesse viivatele ja sealt tulevatele gaasi ülekandeturudele.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-745/23: Alenopik (kohtujuristi ettepanek – valuuta konverteerimine tolliväärtuse määramiseks)

Kohtujuristi ettepanek, 28. novembril 2024

Eestisse sisenesid isikud, kellel oli kaasas 500 000 Ukraina grivnat. Nad oleksid pidanud selle raha Eestisse sisenemisel deklareerima, kui selle väärtus ületab 10 000 eurot. Eesti toll tuvastas, et sisenemise päeval oli selle väärtuseks veidi üle 12 000 euro, trahvis neid ja konfiskeeris raha. Isikud kaebasid otsuse kohtusse, sest leidsid, et selle väärtus jäi alla 10 000 euro. Riigikohus küsis Euroopa Kohtult, millise vahetuskursi alusel tuleb tuvastada isikul liitu sisenedes või liidust väljudes kaasas oleva sularaha väärtus määruse 2018/1672 alusel, kui Euroopa Keskpank selle vääringu vahetuskurssi ei avalda.

Kohtujurist tunnistas, et nn sularahakontrolli määruses (määrus 2018/1672) ei ole sätestatud konkreetset meetodit selleks, et määrata deklaratsioonikohustuse täitmise tagamiseks kindlaks sellise sularaha väärtus, mis ei ole nomineeritud eurodes. Samas leidis ta erinevalt Eesti ja komisjoni seisukohast, et liidu tolliseadustik ei ole käesolevas asjas kohaldatav, sest **välisvaluutas sularaha ei kuulu mõiste „kaup“ alla** seni, kuni finantsturud võimaldavad tehinguid selle vääringuga. Ukraina grivna on valuuta, mida finantsturud peavad võimalikuks eurodesse ümber konverteerida. Järelikult saab sellest järeldada, et **liidu seadusandja on jätnud selle küsimuse liikmesriikide õiguskordades lahendamiseks**.

Kuna aga kohtujuristi hinnangul ei pruugi sellest järeldusest liikmesriigi kohtul abi olla, andis ta soovitusi, kuidas määrusest tulenevat tühimikku täita. Kuna sularaha toojal on õigus tuua ELi kuni 10 000 eurot ilma seda deklareerimata, siis peab tal olema võimalik kindlaks teha, kuidas pädevad asutused arvutavad selle valuuta väärtuse eurodesse. Liikmesriigi pädevad asutused peavad **avaldama teabe välisvaluuta väärtuse eurodesse arvutamise meetodi kohta**. See teave peab olema **kättesaadav ELi sisenevale isikule enne piiri ületamist**. Arvutusmeetodi valik ei tohi olla meelevaldne, kasutatav vahetuskurss peab vastama väärtusele, mis võimalikult täpselt kajastab vahetuskurssi, millega seda konkreetset valuutat turul ostetakse ja müüakse.

Kuigi seda kõike peab kontrollima eelotsusetaotluse esitanud kohus, siis kohtujurist leidis asjaolude põhjal, et **Eesti pädevate asutuste lähenemisviis vastab** ühelt poolt võimalusele tegelikult kasutada õigust siseneda Euroopa Liidu territooriumile teatava summa välisvääringus sularahaga ilma seda deklareerimata ning teiselt poolt vajadusele tagada tõhus sularaha kontrollimine, et vöidelda rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu.

Kohtujuristi ettepanek ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Kohtujuristi ettepanek on kättesaadav [siit](#).

Olulisemad EL Kohtu lahendid:

C-178/23: ERB New Europe Funding II (eelotsus – tarbija tõhus kohtulik kaitse)

Euroopa Kohtu otsus, 7. novembril 2024

YI sõlmis tarbijana krediidasutusega krediidilepingu. Aastaid hiljem esitas ta ilma advokaadi abita kaupleja asukohajärgsele kohtule hagi, milles palus tuvastada, et selle lepingu teatavad tingimused on **ebaõiglased**. Kohus jättis selle hagi põhjendamata tõttu rahuldamata. Kuna YI ei esitanud selle kohtuotsuse peale apellatsioonkaebust, siis see kohtuotsus jõustus. Järgmisel aastal esitas YI advokaadi kaudu suures osas samade lepingutingimuste osas hagi **teisele esimese astme kohtule**. See kohus rahuldab selle hagi. Kostja kaebas selle otsuse edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtusse. Viimati nimetatud kohtul tekkis küsimus, kas direktiivi 93/13 (ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes) tuleb tõlgendada nii, et **kui lepingutingimuste ebaõiglust on juba kontrollinud üks riigisisene kohus, kelle lahend on omandanud seadusjõu, kuid kus tarbijat ei abistanud advokaat, tarbija ei osalenud kohtuistungil ega kasutanud oma teadmiste või teabe piiratuse tõttu tema käsutuses olevat õiguskaitsevahendit, siis peab teine riigisisene kohus kontrollima, ega kaupleja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu tingimused pole ebaõiglased**.

Euroopa Kohus tuletas meelde, et **kohtuotsuse seadusjõu põhimõttel** on suur tähtsus nii liidu õiguskorras kui ka riigisisestes õiguskordades ning et üldjuhul ei kohusta liidu õigus liikmesriigi kohut jätma kohaldamata riigisiseseid menetlusnorme, mis omistavad kohtulahendile seadusjõu, ja seda isegi siis, kui see võimaldaks heastada liidu õigusega vastuolus oleva riigisisese olukorra. Kui aga kohaldatavad riigisiseseid menetlusnormid võimaldavad liikmesriigi kohtul teatavatel tingimustel muuta jõustunud lahendit, et viia olukord liikmesriigi õigusega kooskõlla, tuleb võrdväarsuse ja tõhususe põhimõtetest lähtudes nende tingimuste täidetuse korral seda võimalust eelistada, et taastada vaidlusaluse olukorra kooskõla liidu õigusega.

Teisest küljest märkis Euroopa Kohus, et liikmesriigi kohtul on **kohustus kontrollida omal algatusel, ega lepingutingimused pole ebaõiglased**, ja sellest tulenevalt **ei saa seadusjõudu olla nendel kohtulahenditel, millest ei nähtu, et selline kontroll on toimunud**.

Kokkuvõttes asus Euroopa Kohus seisukohale, et direktiivi 93/13 tuleb tõlgendada nii, et **see ei pane liikmesriigi kohtule kohustust kontrollida, ega kaupleja ja tarbija vahel sõlmitud lepingu tingimused pole ebaõiglased, kui neid tingimusi on juba kontrollinud teine riigisisene kohus, kelle lahend on omandanud seadusjõu, sealhulgas juhul, kui selles esimeses kohtus ei abistanud tarbijat advokaat, tarbija ei osalenud kohtuistungil ega kasutanud tema käsutuses olevat õiguskaitsevahendit, tingimusel et see kohtuotsus toimetati tarbijale nõuetekohaselt kätte koos märkega õiguskaitsevahendite kohta ning et puuduvad muud põhjused, nagu selle otsuse põhjenduse puudumine, mis oleksid võinud takistada või pärssida tarbija tahet teostada tõhusalt oma menetlusõigusi**.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

T-82/24: Administration of the State Border Guard Service of Ukraine vs. EUIPO (RUSSIAN WARSHIP, GO FK YOURSELF) (kaubamärgi registreerimise taotlus – poliitiline juhtlause)**

Üldkohtu otsus, 13. novembril 2024

Ukraina piirivalveameti õiguseellane esitas Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ametile (EUIPO) taotluse registreerida erinevate kaupade ja teenuste tähistamiseks ELi kaubamärgina kujutismärk „RUSSIAN WARSHIP, GO F**K YOURSELF“. EUIPO lükkas registreerimistaotluse tagasi, kuna tema hinnangul puudub kujutismärgil määruse 2017/1001 (Euroopa Liidu kaubamärgi kohta) kohaselt eristusvõime. Ukraina piirivalveamet esitas EUIPO otsuse tühistamiseks hagi Üldkohtusse.

Üldkohus tuletas meelde, et kaubamärgi **eristusvõime** määruse 2017/1001 mõttes tähendab, et kaubamärk võimaldab identifitseerida kauba või teenuse konkreetselt ettevõtjalt pärinevana ja seega seda kaupa või teenust teiste ettevõtjate omast eristada. Kaubamärgi eristusvõimet tuleb hinnata ühest küljest seoses kaupade ja teenustega, mille jaoks registreerimist taotletakse, ning teisest küljest sellega, kuidas asjaomane avalikkus seda kaubamärki tajub. Lisaks ei saa tähised, millel puudub eristusvõime, täita kaubamärgi peamist ülesannet, milleks on sellega tähistatud kauba või teenuse päritolu identifitseerimine, et võimaldada tarbijal positiivse kogemuse korral seda uuesti osta ja negatiivse kogemuse korral mitte osta.

Üldkohus leidis, et **poliitilist juhtlauseid saab määratleda kui poliitilises või sotsiaalses kontekstis kasutatavat väljendit, millega korratakse teatavat ideed või eesmärki, et veenda avalikkust või selle üht sihtrühma**. Ta nõustus EUIPO-ga, et **kõnealuse lause näol on tegemist poliitilise juhtlausega**, kuna see võeti kohe pärast selle esmakordset kasutamist laialdaselt kasutusele Ukraina toetamiseks ja sellest sai väga kiiresti Ukraina võitluse sümbol Venemaa agressiooni vastu ning kuna seda on kasutatud korduvalt poliitilises kontekstis selleks, et väljendada ja edendada toetust Ukrainale.

Samas ei puudu poliitilisel juhtlausel **tingimata ja automaatselt igasugune eristusvõime**. Käesoleval juhul on asjaomase poliitilise juhtlause eripära selles, et tarbijad tajuvad üksnes tähisest selgesti tulenevat poliitilist sõnumit, mistõttu asjaomane avalikkus ei taju osutatud kaubamärki sellega tähistatavate kaupade ja teenuste kaubandusliku päritolu tähisena. Väljendit on väga laialdaselt kasutatud mittekaubanduslikus kontekstis ja asjaomane avalikkus seostab seda tingimata vahetult selle kontekstiga. Arvestades selle sündmuse meediakajastuse ulatust, seostub see lause asjaomase hiljutise ajaloolise hetkega, mis on ELi keskmisele tarbijale hästi teada.

Üldkohus kinnitas, et poliitiliste sõnumite puhul võib kohaldada **üldpõhimõtet, et asjaomane avalikkus ei ole eriti tähelepanelik tähise suhtes, mis tema silmis ei viita kohe algusest selle kauba või teenuse päriolule, kuna ta ei tajuks ega mäletaks seda kaubamärgina**. Selline tähis ei suudaks kaubamärgi peamist ülesannet täita, kui keskmine tarbija ei näe selle olemasolus mitte viidet kaupade või teenuste päritolule, vaid üksnes poliitilist sõnumit.

Seega nõustus Üldkohus EUIPO-ga, et taotletaval kaubamärgil puudub eristusvõime, ning jättis hagi rahuldamata.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-197/23: S. (eelotsus – sõltumatu ja erapooletu kohus)

Euroopa Kohtu otsus, 14. novembril 2024

S. pöördus kaubandusvaidlusega Varssavi regionaalsesse kohtusse. Kohtuasi määrati kohtuasjade juhusliku määramise süsteemi alusel kohtunik E. T-le. Kuna kohtunik E. T. oli kohtuistungil päeval puhkusel, määras kohtu president kohtuasja kohtunikule J. K., kes tegi otsuse jätta S-i nõue rahuldamata.

Apellatsioonkohus leidis, et kohtunik E. T. asendati kohtuniku J. K-ga tingimustel, mis rikuvad riigisisese seadusega kehtestatud põhimõtet, et kohtukoosseis peab olema muutumatu. Seejuures keelas Poola riigisisene seadus apellatsioonikohtul kontrollida, kas esimese kohtuastme menetlus tuleks tühistada põhjusel, et kohtuasja ümberjaotamisega on rikutud riigisiseseid õigusnorme. Apellatsioonkohus küsis Euroopa Kohtult, kas ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga (tulemuslik õiguskaitse), võttes arvesse ELL artiklit 2 (õigusriik) ja harta artiklit 47 (sõltumatu ja erapooletu kohus), on vastuolus Poola riigisisene õigusnorm, mis keelab apellatsioonikohtul kontrollida esimese astme kohtu koosseisu nõuetekohasust.

Euroopa Kohus tuletas meelde, et sõltumatu, erapooletu ja seaduse alusel moodustatud kohtu nõue on oluline vorminõue, mille järgimine on seotud avaliku huviga. Selle nõude kontroll tuleb igal kohtul kaebuse läbivaatamisel läbi viia omal algatusel, kui selles küsimuses tekib tõsine kahtlus. Euroopa Kohus lisas, et **kui liikmesriik kehtestab õigusnormid, mis reguleerivad igas kohtuasjas moodustatud kohtukoosseisu ja kohtuasjade ümberjaotamist, siis peab nende normide järgimist saama kohtulikult kontrollida.** Seetõttu jõudis Euroopa Kohus järeldusele, et ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga, võttes arvesse ELL artiklit 2 ja harta artiklit 47, on vastuolus riigisiseseid õigusnormid, mis keelavad apellatsioonikohtutel kontrollida, kas esimese astme menetlus on tühine, sest selles ei järgitud riigisiseseid õigusnorme, mis käsitlevad kohtuasjade ümberjaotamist või kohtukoosseisudes muudatuste tegemist.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-808/21, C-814/21: komisjon vs. Tšehhi ja komisjon vs. Poola (kohustuste rikkumise hagi – liidu kodanike valimisõigus)

Euroopa Kohtu otsused (suurkoda), 19. novembril 2024

Euroopa Komisjon pöördus nii Tšehhi kui Poola vastu Euroopa Kohtusse, kuna Tšehhi ja Poola õigusaktid annavad õiguse astuda erakonna liikmeks ainult oma riigi kodanikele. Komisjoni hinnangul ei saa seega nendes liikmesriikides elavad, kuid nende riikide kodakondsuseta liidu kodanikud teostada neile liidu õiguses ette nähtud kandideerimisõigust kohalikel ja Euroopa Parlamendi valimistel Tšehhi ja Poola kodanikega samadel tingimustel. Komisjon leidis, et selline õigusest ilmajätmine kujutab endast kodakondsuse alusel erinevat kohtlemist, mis on liidu õigusega keelatud.

Euroopa Kohus rahuldab hagi ja tuvastas, et mõlemad liikmesriigid on rikkunud aluslepingutest tulenevaid kohustusi. Kohus märkis, et kohalikel ja Euroopa Parlamendi valimistel liidu õigusega tagatud valimisõiguse tegelikuks teostamiseks peab liikmesriigis elavatel, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikel olema võrdne juurdepääs vahenditele, mis on selle liikmesriigi kodanikel sama õiguse tegelikuks teostamiseks.

Erakondadel on esmatähtis roll esindusdemokraatia süsteemis, mis konkretiseerib demokraatia väärtust, millel liit muu hulgas rajaneb. Järelikult **asetab erakonda kuulumise keeld need liidu kodanikud kohalikel ja Euroopa Parlamendi valimistel kandideerimisel ebasoodsamasse olukorda kui Tšehhi ja Poola kodanikud.** Nimelt aitab viimati nimetatute valimisele kaasa muu hulgas asjaolu, et nad saavad olla liikmed erakonnas, mille organisatsiooniline ülesehitus, samuti inim- ja haldusressursid ning rahalised vahendid nende kodanike kandideerimist toetavad. Lisaks on erakonda kuulumine üks valijate valikut mõjutavatest kriteeriumidest.

Sellist liidu õigusega keelatud erinevat kohtlemist ei saa põhjendada rahvusliku identiteedi austamisega. ELTL artikkel 22 tagab liikmesriigis elavatele, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikele õiguse hääletada ja kandideerida kohalikel ja Euroopa Parlamendi valimistel selles liikmesriigis viimase kodanikega samal tingimustel. Kuna see säte konkretiseerib nii demokraatia põhimõtet kui ka liidu kodanike võrdse kohtlemise põhimõtet, mis on osa liidu identiteedist ja ühistest väärtustest, ei saa sellistel liidu kodanikel elukohaliikmesriigis erakonna või poliitilise liikumise liikmeks astumise lubamist pidada liikmesriigi rahvuslikku identiteeti kahjustavaks.

Kohtuotsused on kättesaadavad [siit](#) ja [siit](#).

C-526/23: VariusSystems (eelotsus – tarkvara arendamise lepingu täitmise koht)

Euroopa Kohtu otsus, 28. novembril 2024

Austrias asuv äriühing VariusSystems arendas Saksamaa äriühingu GRi jaoks tarkvara COVID-19 testide analüüsimiseks. VariusSystems ja GR sõlmisid lepingu, mille kohaselt seda tarkvara pidi saama kasutada Saksamaal. VariusSystems esitas selle lepingu alusel GRi vastu hagi Austria kohtule. Ta väitis Austria kohtualluvuse põhjendamiseks, et kuigi asjaomast tarkvara kohandati pidevalt Saksamaal kasutamiseks, tehti kõik tööd Austrias.

Määruse nr 1215/2012 (kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta) artikli 7 punkti 1 alapunkt b sätestab valikulise kohtualluvuse, mille kohaselt võib hagi esitada selle liikmesriigi kohtusse, kus on teenuse osutamise lepingu täitmise koht. Eelotsusetaotluse esitanud Austria kohus soovis seetõttu Euroopa Kohtult teada, kas tarkvara arendamise lepingu täitmise koht määruse nr 1215/2012 artikli 7 punkti 1 alapunkti b tähenduses on käesoleval juhul koht, kus see tarkvara programmeeriti, või koht, kus klient selle alla laadib ja kasutusele võtab.

Euroopa Kohus selgitas, et tarkvara arendamise lepingu esemeks olevat teenust ei osutata kliendile tegelikult seni, kuni tarkvara ei ole kasutusvalmis. Seda teenust osutatakse alles alates hetkest, mil tarkvara saab kasutada ja selle kvaliteeti kontrollida. Seetõttu tuleb Euroopa Kohtu hinnangul **sellise lepingu täitmise kohaks pidada kohta, kus klient saab tarkvara alla laadida ja selle kasutusele võtab.**

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-169/23: Másdi (eelotsus – kohustus teavitada andmesubjekti)

Euroopa Kohtu otsus, 28. novembril 2024

Füüsiline isik UC sai väljastavalt asutuselt immuunsustõendi, mis tõendas, et ta on vaktsineeritud COVID-19 vastu. Ta esitas riiklikule ametile kaebuse, et väljastavat asutust kohustataks kooskõlastama oma andmetöötlustoimingud määrusega 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus). Eelkõige heitis ta ette, et väljastav asutus ei ole koostanud immuunsustõendite väljastamisega seotud isikuandmete kohta teabelehte ega seda avaldanud ning et puudub piisav teave andmete töötlemise eesmärgi ja õigusliku aluse kohta ning selle kohta, millised õigused on andmesubjektil ja kuidas neid saab kasutada.

Väljastav asutus väitis oma kaitseks, et isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 14 lõike 5 punktis c sätestatud erandist tulenevalt ei olnud ta kohustatud andma teavet asjaomaste andmete töötlemise kohta. Selles artiklis on kindlaks määratud teave, mida vastutav töötleja peab andmesubjektile esitama, kui isikuandmed ei ole saadud andmesubjektilt. Selle artikli lõikes 5 on ette nähtud erandid sellest kohustusest. Üks eranditest (punkt c) on, et **andmete esitamise kohustust ei ole, kui ja sel määral, mil isikuandmete saamine või avaldamine on selgesõnaliselt sätestatud vastutava töötleja suhtes kohaldatavas liidu või liikmesriigi õiguses, millega nähakse ette asjakohased meetmed andmesubjektide õigustatud huvide kaitsmiseks.**

Esiteks tekkis vaidlust lahendaval kohtul küsimus, kas seda erandit kohaldatakse ka andmete, mida vastutav töötleja tekitab omaenda tegevuse käigus, või ainult andmete, mille vastutav töötleja on saanud mõnelt muult isikult. Euroopa Kohus leidis, et selle sätte sõnastuse, konteksti ja asjaomase õigusaktiga taotletavate eesmärkidega on kooskõlas, kui **erandit kohaldatakse ka andmete, mille vastutav töötleja on ise oma ülesannete täitmise käigus tekitanud.** Et selle sätte kohaldamine oleks määrusega taotletava eesmärgiga täielikult kooskõlas, peab selle kohaldamisel olema **rangelt järgitud selles sättes ette nähtud tingimusi**, mis tähendab eelkõige seda, et andmesubjekti kaitse

tase peab olema vähemalt samaväärne isikuandmete kaitse üldmääruse artikli 15 lõigetes 1–4 tagatud tasemega.

Teiseks küsis eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas kõnealuse erandi kohaldamisel on **järelevalveasutus kohtumenetluses pädev kontrollima, kas liikmesriigi õiguses, mis on vastutava töötaja suhtes kohaldatav, on ette nähtud asjakohased meetmed andmesubjekti õigustatud huvide kaitsmiseks**. Euroopa Kohus vastas, et isikuandmete kaitse üldmäärus ei sisalda ühtegi sätet, mis välistaks selle erandi kohaldamise teatud aspektid järelevalveasutuste pädevusest. Seega järeldas kohus, et järelevalveasutus on kaebemenetluses pädev asjakohaste meetmete olemasolu kontrollima.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

C-432/22: PT (eelotsus – kriminaalmenetlus mitme isiku suhtes)

Euroopa Kohtu otsus, 28. novembril 2024

Bulgaaria eriprokuratuur saatis eelotsusetaotluse esitanud kohtule süüdistusakti, milles süüdistas 41 isikut, sh PT-d, organiseeritud kuritegeliku ühenduse juhtimises või sellesse kuulumises. Prokurör ja PT kaitsja sõlmisid karistuskokkuleppe. Bulgaaria õiguse järgi otsustab kokkuleppe üle teine kohtukoosseis. Seejärel määratud kohtukoosseis keeldus kokkulepet heaks kiitmast, kuna mõned süüdistatavad ei olnud andnud oma nõusolekut. Keeldumise tõttu kinnitasid prokurör, PT ja tema kaitsja, et nad soovivad sõlmida karistuskokkuleppe ja et eelotsusetaotluse esitanud kohus, kellele esitati kõik tõendid, kiidab selle kokkuleppe heaks ilma teiste süüdistatavate nõusolekut küsimata.

Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkis esiteks küsimus, kas ELL artikliga 19 ning harta artikliga 47 on kooskõlas liikmesriigi seadus, mille kohaselt on nõutav, et prokuröri ja süüdistatava vahel sõlmitud kokkuleppe vaatab sisuliselt läbi muu kohus kui see, kelle menetluses on kriminaalasi. Teiseks soovis kohus teada, kas raamotsusega 2004/757, raamotsusega 2008/841, ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga ja harta artikliga 52 koostoimes artikliga 47 on kooskõlas liikmesriigi seadus, mille kohaselt kiidetakse kriminaalmenetlust lõpetav kokkuleppe heaks vaid siis, kui kõik teised süüdistatavad ja nende kaitsjad on sellele nõusoleku andnud. Kolmandaks küsis kohus, kas harta artikli 47 teise lõigu kohaselt on nõutav, et pärast kokkuleppe läbivaatamist ja heakskiitmist taandab kohus end teiste süüdistatavate vastu esitatud süüdistuse läbivaatamisest, kui ta on teinud kokkuleppe kohta otsuse, mis ei käsitle kõnealuste teiste süüdistatavate osalemist süüdistuse aluseks olevate tegude toimepanemises ega nende süüküsimust.

Esmalt nentis Euroopa Kohus, et **liidu õiguses ei ole** kriminaalmenetlusõiguse valdkonnas, kuhu kuuluvad põhikohtuasjas kõnealuse kokkuleppe suhtes kohaldatavad Bulgaaria õigusnormid, **vastu võetud ühtki liidu seadusandlikku akti, mis reguleeriks seda liiki kokkulepet**. Seetõttu **ei ole Euroopa Kohus pädev kolmandale küsimusele vastama, kuna see puudutab üksnes harta artikli 47 tõlgendamist**. Siiski leidis Euroopa Kohus, et kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus peab käesoleval juhul lahendama Bulgaaria õigusesse üle võetud raamotsuste 2004/757 ja 2008/841

tõlgendamise ja kohaldamisega seotud küsimusi, peab see kohus vastama ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust tulenevatele tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele. **Järelikult on Euroopa Kohus käesolevas kohtuasjas pädev tõlgendama ELL artikli 19 lõike 1 teist lõiku.**

Euroopa Kohus vastas esimesele küsimusele, et **ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga ei ole vastuolus** riigisisene õigusnorm, mis annab *ad hoc* kohtukoosseisule ja mitte asja menetlevale kohtukoosseisule **pädevuse teha otsus karistuskokkuleppe kohta**, mille on sõlminud süüdistatav kriminaalmenetluse kohtulikus etapis, milles süüdistatakse mitut isikut. Euroopa Kohus leidis, et käesoleval juhul on *ad hoc* kohtukoosseisu määramine mõeldud sõltumatuse ja erapooletuse järgimise tagamiseks või ka tugevdamiseks. Samuti ei ole rikutud kriminaalmenetluse vahetuse põhimõtet, kuna süüdistatav otsustab tunnistada oma süüd vabatahtlikult ja täielikult teadlikuna talle etteheidetavatest asjaoludest ja selle valikuga kaasnevatest õiguslikest tagajärgedest.

Euroopa Kohus vastas teisele küsimusele, et **ELL artikli 19 lõike 1 teise lõiguga ei ole vastuolus** riigisisene õigusnorm, mis seab kriminaalmenetluses karistuskokkuleppele kohtuliku **heakskiidu saamise tingimuseks** selle, et kõik teised süüdistatavad on andnud **karistuskokkuleppele nõusoleku**. Euroopa Kohus leidis, et teiste süüdistatavate nõusoleku nõue kuulub õiglase kohtuliku arutamise õiguse ja nende kaitseõiguste alla. Seda liidu õiguse aluspõhimõtet on rikutud, kui kohtuotsus põhineb asjaoludel ja dokumentidel, millega pooled või üks neist ei ole saanud tutvuda ja mille kohta nad ei ole seetõttu saanud seisukohta võtta. Kõnealuste riigisiseste õigusnormide eesmärk on tagada need õigused süüdistatavatele, kes ei ole oma süüd tunnistanud.

Kohtuotsus on kättesaadav [siit](#).

Tegemist on mitteametliku kokkuvõttega EL õiguse büroo valitud kohtulahenditest. EL Kohtu otsuste ja kohtujuristi ettepanekute terviktekstidega saab tutvuda EL Kohtu koduleheküljel või EUR-Lex andmebaasis (viited lisatud).